

Qur'anic and Hadith-Based Documentation of the Ta'būt (Tabuik) Mourning Ceremony in Indonesia

Ishaq Akbari ¹

PhD Candidate in Persian Language and Literature, Higher Education Complex of Language, Literature, and Cultural Studies

Ja'far Bachari ²

PhD in Qur'anic Exegesis and Sciences; Faculty Member, University of Qur'anic Sciences and Hadith

Received: 2026/01/03 | Accepted: 2026/03/09

Abstract

The procession and performance of the symbolic coffin (ta'būt) are practiced in various societies on the occasion of commemorating the martyrdom of the Infallibles (peace be upon them) in different countries. The Holy Qur'an refers to the Ark of the Covenant (Tabut al-'Ahd), and similar practices existed among Iranian peoples prior to Islam. Among Shiite communities in Iran, Iraq, India, Indonesia, and the Caribbean islands, rituals of coffin procession are observed.

Indonesian Shiites adopted the ta'būt ceremony from Shiite soldiers of Indian origin, and today it is performed with great splendor in some Indonesian cities during the first ten days of Muharram, particularly on the Day of Ashura, in remembrance of the martyrs of Karbala. Considering the philosophy of the ta'būt mourning ritual—which is held to commemorate the martyrdom of Imam Husayn (peace be upon him) and his companions—it can be regarded as part of the divine rites (sha'ā'ir Allāh) and thus as an act with spiritual reward. Religious exegetes and scholars believe that the Qur'anic verse concerning the “veneration of divine rites” encompasses a wide range of practices, including anything imbued with religious significance and aligned with divine objectives. Mourning and preserving the memory of God's chosen ones are accepted practices in Islam, and honoring their status and dignity accords with Qur'anic teachings and Islamic law. Since the ta'būt ceremony evokes the memory of the martyrs of Karbala and portrays scenes of their courage, sacrifice, and devotion in the path of God, it is considered free from objection.

Keywords: Procession; Indonesian Shiites; Divine Rites; Ashura in Indonesia; Tabuik Ceremony.

1. E-mail: bachari@quran.ac.ir

2. E-mail: Ishaqakbari4@gmail.com

مستند سازی قرآنی و روایی مراسم عزاداری تابوتیک (تابوت گردانی) در کشور اندونزی

جعفر بچاری^۱

دکتری تفسیر علوم قرآن، استاد یار دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم

اسحاق اکبری^۲

دانشجوی دکتری مجتمع زبان، ادبیات و فرهنگ شناسی، جامعه المصطفی العالمیه

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۱۳ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۲/۱۹

چکیده

تابوت گردانی و اجرای نمایش تابوت در جوامع مختلف به مناسب گرامی داشت ایام شهادت معصومین (ع) در کشور های مختلف اجرا می شود. در قرآن کریم به تابوت عهد اشاره شده و هم چنان پیش از اسلام در بین اقوام ایرانی مرسوم بوده است. در بین شیعیان ایران، عراق، هندوستان، اندونزی و جزایر کارائیب شاهد مراسم تابوت گردانی می باشیم. شیعیان اندونزی مراسم تابوت را از سربازان شیعی هندی الاصل گرفته اند و در حال حاضر به صورت با شکوهی در برخی شهر های این کشور در دهه محرم و بخصوص در روز عاشورا به یاد و خاطره شهدای کربلا اجرا می شود. با توجه به فلسفه مراسم عزاداری تابوت گردانی که در راستای گرامیداشت ایام شهادت امام حسین (ع) و یاران ایشان برگزار می شود، می توان گفت جزء شعائر الهی است و دارای اجر و ثواب اخروی می باشد، زیرا مفسرین و کارشناسان دینی معتقد هستند که آیه «تعظیم شعائر» شامل موارد مختلف می شود و هر چیزی که صبغه دینی و در راستای اهداف و برنامه های الهی قرار بگیرد را شامل می شود. عزاداری و زنده نگهداشتن یاد و خاطره اولیاء الهی در دین مقدس اسلام امر پذیرفته شده و گرامی داشتن مقام و منزلت آنها مطابق با آموزه های قرآنی و شریعت اسلام می باشد. از آنجای که آیین تابوت گردانی، یاد و خاطره شهدای کربلا را تداعی می کند و صحنه های از شجاعت، ایثار و فداکاری ایشان را در مسیر الهی نشان می دهد به دور از اشکال است.

واژگان کلیدی

تابوت گردانی، شیعیان اندونزی، شعائر الهی، عاشورا در اندونزی، مراسم تابوتیک.

1. E-mail: bachari@quran.ac.ir

2. E-mail: Ishaqakbari4@gmail.com

می‌توان ادعا کرد در حال حاضر کمتر کسی در جهان وجود دارد که اسم شیعه و آوازه آن را نشنیده باشد. با توجه به تکنولوژی مدرن و در دسترس بودن تمامی اطلاعات جهان، انسان می‌تواند به راحتی از تمام جزئیات یک آیین و یک فرقه در دور ترین نقاط جهان آگاهی پیدا کند. شاید به صورت حقیقی نتوانیم با همه ای جهانیان ارتباط داشته باشیم اما به صورت مجازی و در بستر اینترنت به خوبی می‌توان با دور ترین نقاط عالم ارتباط برقرار کرد.

از طرف دیگر، هر مذهب و آیین را، ما از طریق پیروان و نمود های اجتماعی آن می‌شناسیم. آیین های مذهبی در جهان همگی بر گرفته از یک ایده و تفکر اصلی سرچشمه می‌گیرند که باعث شده این ایده و تفکر در رفتار و اعمال انسان ها نمود و ظهور پیدا کند. جامعه شیعیان از این امر مستثنی نیست و باور های دینی و اعتقادی شیعیان باعث شده است تا در رفتار اجتماعی و در عملکرد شان نشانه ها و علائم خاص خود شان را داشته باشد. یکی از شاخصه های رفتاری و عملکرد شیعیان که امروزه می‌توان شیعیان را با همین شاخصه شناخت، آیین های عزاداری در دهه محرم و برگزاری عاشواری حسینی(ع) می‌باشد.

هر کسی ادعا تشیع داشته باشد و معتقد به مذهب شیعه امامیه باشد، مراسم عزاداری و سوگواری در رأس امور و عقاید آنها خواهد بود. بعد از واقعه عظیم کربلا و شهادت امام حسین ع توسط جبهه ظلم، حرارتی در دل های مومنین و شیعیان به وجود آمده است که هرگز و ابدا این حرارت از بین نخواهد رفت (نوری: ۱۴۰۸: ۱۰: ۳۱۸).

شیعیان در هر جای عالم پا گذاشته اند، علم عزاداری نیز با خود برده اند، علمی که در کربلا به زمین افتاد امروزه در همه جای عالم بر افراشته شده است. با اطمینان می‌توان گفت امروزه جهانیان، شیعیان را در کنار دیگر عقاید که دارد با مراسم عزاداری و برپایی سوگواری برای سید الشهداء ابا عبدالله الحسین (ع) می‌شناسند.

یکی از ملت های جهان که آیین مذهب شیعی و فرهنگ عزاداری در بین آنها به اجرا در می‌آید، مردم اندونزی اعم از شیعه و سنی می‌باشد. مراسم عزاداری ماه محرم در کشور اندونزی به صورت های مختلف برگزار می‌شود که ما در این مقاله به مستند سازی قرآنی

و روایی آیین عزاداری تابوت گردانی (تابوئیک) در کشور اندونزی پراداخته و آن را مورد بررسی و تحقیق قرار خواهیم داد.

همچنان که میدانیم اندونزی از مجموع الجزایر تشکیل شده و به علت فاصله شدن در بین جزایر مختلف، طبیعی است که اختلافات در فرهنگ و رسوم نیز دیده شود. مراسم عاشورا در بین شیعیان اندونزی به اشکال گوناگون و با توجه به فرهنگ قبایل متعدد به صورت های متفاوت برگزار می شود. هر چند امروزه و با توجه به ارتباط که بین شیعیان اندونزی و جمهوری اسلامی در دوران انقلاب اسلامی برقرار شده است و هم چنان حضور طلاب اندونزی در قم و آموختن عقاید و باور اصیل شیعی و تبلیغ آنها در بین مردم اندونزی باعث شده است که در نحوه برگزاری مراسم عاشورا همانند دیگر کشور شاهد وحدت رویه می باشیم. (ربانی: ۱۳۷۸)

پیشینه

کشور و جامعه اندونزی سابقه و تاریخ کهن دارد و مردمان آن سرزمین، از گذشته های دور در آنجا ساکن بوده اند. و هم چنان با توجه به سابقه شیعیان و قدامت که در برگزار مراسم عاشورا و دهه محرم دارند، کتابها و مقالاتی در رابطه با شیعیان اندونزی موجود است که به معرفی چند نمونه از آنها برای تحقیق بیشتر و آشنایی با شیعیان اندونزی، می پردازیم.

کتابها

۱. تاریخ شیعه در ندونزی: دکتر سید محمد اسد شهاب، نویسنده شهیر اهل اندونزی.
۲. صفحات من تاریخ اندونسیا: محمد اسد شهاب،
۳. گزارش کارشناسی سفر به اندونزی
۴. فرهنگ و مذهب در اندونزی با تاکید بر موضوع شیعیان: مجموعه نشست ها و گفتگو ها با محمد علی ربانی.
۵. شیعه در اندونزی؛ باز تاب های تاریخی و شیعه معاصر، محمد علی ربانی.
۶. اسلام در جنوب شرقی آسیا: ام بی هوکر
۷. نهضت های نوین اسلامی در اندونزی: دلیار نوئر.

۸. آیینهای محرم و نقش تاریخی شیعه در اندونزی: محمد ربانی.
 ۹. حضور تاریخی فرهنگ شیعی در اندونزی: مقاله: محمد ربانی،
 ۱۰. پژوهشی درباره شیعیان اندونزی: درخشه جلال، سید علی مرتضوی امامی زواره.
 ۱۱. تحلیلی از وضعیت شیعیان اندونزی: علی شیرخانی، مرتضی اشرفی.
 ۱۲. شیعیان اندونزی و رسالت حوزه: خلیل منصوری.
- مراسم تابوت گردانی علاوه بر اینکه جنبه مذهبی و دینی در بین مردم اندونزی دارد و یکی از مشهورترین مراسمهای دهه محرم می باشد، به عنوان یک سنت و جشن ملی نیز شناخته می شود، لذا در کتابها و مقالاتی فراوانی می توان آن را دید. اما بررسی این مراسم به عنوان یک آیین تمثیلی مذهبی و مستند سازی آن بر اساس آیات و روایات اسلامی صورت نگرفته است که ما در این مقاله، این آیین عزاداری را بر اساس آیات و روایات مورد بررسی قرار می دهیم و پیرامون آن بحث خواهیم کرد.

اسلام و تشیع در اندونزی

پذیرش اسلام در طول سالهای متمادی به دو صورت عمده اتفاق افتاده است یکی به روش اجبار و بر اثر درگیری های فیزیکی بین مسلمانان و غیر مسلمانان دیگر به صورت مسالمت آمیز و از طریق تبلیغات دینی - فرهنگی مبلغان اسلام.

کشور و ملت اندونزی از جمله ملت های است که دین اسلام را از طریق مسالمت آمیز و بر اساس مراودات فرهنگی بین مسلمانان و جامعه اندونزی، پذیرفته اند.

در مورد تاریخ ورود اسلام و هم چنان تاریخ ورود تشیع در کشور اندونزی، اختلاف نظر های وجود دارد و نمی توان به صورت دقیق زمان مشخص و عدد معین، بیان کرد.

اما آنچه که مسلم است و بر اساس تحقیقات انجام شده می توان گفت که ورود اسلام به لحاظ زمانی در اندونزی، اوایل قرن چهارم هجری قمری اتفاق افتاده است. برخی ورود اسلام در سرزمین اندونزی را اواخر قرن هفتم و اوایل قرن هشتم می داند (هوکر: ۱۳۷۱: ۱۷)

برخی نیز اواخر قرن پنجم یعنی سال ۴۹۴ هـ (گلی زواره: ۱۳۹۰: ۲۹۱)

هوکر می گوید: اجماع تحقیق و تتبع معاصرین این است که ورود اسلام از سال ۱۲۹۴ تا دهه ۱۳۹۰ میلادی بوده است. (هوکر: ۱۳۷۱: ۱۷). البته این بر خلاف گرازش جهان گرد

معروف یعنی «مارکوپولو» است. مارکوپولو در گزارش خود از سرزمین اندونزی در سال ۱۲۹۲ میلادی یعنی اواخر قرن هفتم می گوید که مردم جزیره سوماترا به دین اسلام گرویده است. هر چند تاریخ دقیق از مسلمان شدن مردم اندونزی را بیان نکرده است، اما این گزارش به ما نشان می دهد که حداقل سالها قبل از ورود مارکوپولو به این سرزمین مردم دین اسلام را اختیار کرده بوده اند و این خود شاهد بر این است که نظریه هوکر از صحت ودقت کافی بر خوردار نیست. بنابر این ورود اسلام را باید سالها قبل از ۱۲۹۲ میلادی بدانیم.

اما در رابطه به ورود تشیع و گسترش آن باید گفت، تفکیک بین ورود اسلام و بین ورود تشیع در اندونزی نباید قایل شویم. اینگونه نیست که ورود تشیع در اندونزی سالها بعد از ورود اسلام و گسترش آن باشد. بلکه اسلام با ورود تشیع در آن سرزمین و مجموع الجزایر اتفاق افتاده است.

دکتر اسد شهاب، نویسنده ای اهل اندونزی در کتاب (شیعه در اندونزی) می گوید: اسلام با ورود تشیع در این سرزمین وارد شده و گسترش یافته است. هم عده ای دیگر معتقد است که اسلام با ورود شیعیان در این سرزمین وارد شده.

اکثر نویسندگان ایرانی معتقد است که اسلام و تشیع با ورود مبلغان ایرانی در این سرزمین، وارد شده است و توسط آنها گسترش پیدا کرده. (جلال: ۱۳۸۹: ۱۸۶) و در این مورد ورود کشتی های تجاری ایرانی را همراه با مبلغان شیعی ذکر کرده اند. ورود کشتی های ایرانی بر اساس گزارش ابن بطوطه جهانگر مراکشی مورد قبول است. اما اینکه آنها را با توجه به عدم حکومت شیعی در ایران در سالهای نخستین ورود اسلام در اندونزی، شیعه بشمار بیاوریم کار سختی است و نیاز به شاهد و مدرک دارد.

به اعتقاد ما در ورود و تثبیت تشیع در اندونزی سه گروه نقش سازنده داشتند:

۱: سادات مهاجر حضرموت یمن؛ در زمان خلفاء بنی عباس و ظلم های که در حق شیعیان و پیروان اهل بیت (ع) روا داشتند و سخت گیری های که برای سادات و علویان وجود داشت باعث شد آنها به سمت جنوب شرقی آسیا مهاجرت کنند. از جمله آنها می توان به احمد بن عیسی مهاجر از نوادگان امام صادق (ع) اشاره کرد. احمد بن عیسی مهاجر و نوادگان او به امر تبلیغ در سرزمین اندونزی مشغول شدند و توانستند مذهب شیعه

را در بین مردم اندونزی رواج بدهند (شهاب: ۱۳۸۵: ۲۷). امروزه سادات در اندونزی از مهمترین ارکان جامعه شیعی به حساب می آید و توانسته است در طول سالهای متمادی، در کنار تمام مشکلات و نزاع های که بر علیه شیعیان بوجود آمده بود، مذهب شیعی خودشان را حفظ کنند و هم اکنون نیز در اندونزی جمعیت قابل توجه از شیعیان را تشکیل می دهد.

۲: سربازان فاطمی مصر؛ بین سالهای ۱۱۲۸ تا ۱۳۳۹ میلادی در سینانگ کابائو یکی از جزایر اندونزی ارتش فاطمی مصر که شیعه بودند حضور داشتند. سربازان و نیروی های فاطمی در جهت عقاید شیعی تلاش فراوان کردند و توانستند جزایر متعددی را مسلمان کنند. سلطان محمد الیف (پادشاه جاوه) از سلاطین شیعی اندونزی، در حمایت ارتش فاطمی مصر، تلاش می کرده است. از آنجای که سربازان ارتش فاطمی مصر شیعه بودند و همچنان مدت طولانی در اندونزی نیز حضور داشتند بنابر این تاثیری زیادی بر توسعه، گسترش و پیشرفت تشیع در اندونزی داشته است. هرچند ورود تشیع مدت ها پیش از حضور آنها رقم خورده بوده اما حضور آنها در جهت تثبیت حکومت های شیعی تاثیرگذار بوده است.

۳: حضور تجار ایرانی شیعی؛ در رابطه با حضور تاجران و سوداگران ایرانی در اندونزی و اینکه آنها نقش مهمی در ورود اسلام و تبلیغ فرهنگ اسلامی داشته اند شکی نیست. اما اینکه این ادعا مطرح شود و آنها را شیعه بدانیم محل سؤال و تحقیق است. از این جهت که در اواخر قرن سوم و اوایل قرن چهارم ما در ایران شاهد حکومت های سنی مذهب هستیم و حکومت شیعی به صورت منسجم و گسترده از زمان صفوی ها در ایران آغاز می شود. با این حال نویسندگان ایرانی معتقد است که تاجران و مبلغان ایرانی شیعی در ورود تشیع و گسترش آن در اندونزی نقش مهمی داشته اند (درخشه: ۱۸۶) و برای این ادعا دلیل یا مدرکی ارائه نکردند. مگر اینکه حضور نوادگان امام صادق (ع) مثل احمد بن عیسی مهاجر را ایرانی در نظر بگیریم.

تابوت گردانی و آموزه های اسلامی

انسان بر اساس فطرت ذاتی خویش، همواره در صدد بیان تصورات و مفاهیم درونی، در قالب وجود خارجی بوده است زیرا با این کار و مملوس نمودن اشیاء، درک و تفهیم آن

راحت تر خواهد شد. شجاعت و قهرمانی، فداکاری و ایثار از مفاهیم مهم در هر جامعه و ملت است که جوامع با پر و بال دادن آن، اسطوره و داستان های شگفتی می سازند. برای مملوس شدن جنگ آوری ها و خاطرات قهرمانان و زنده نگهداشتن یاد آنها، همواره ملت ها به ساخت مسجده و تابوت برای آن ها می کردند. هم چنان که عرض شد مراسم تابوت گردانی، از دوره های دور در بین برخی جوامع مرسوم بوده و آن را نماد قدرت و شجاعت و تمثیلی از قدرت الهی می دانستند. در قرآن کریم در مورد تابوت عهد این چنین آمده است: (وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ) (بقره: ۲۴۸) و پیامبر شان به آنها گفت: همانا نشانه پادشاهی او تابوتی ست که سوی شما می آید، در آن سکینه پروردگار تان و اشیاء باقی مانده از آل موسی و آل هارون است، آن تابوت را ملائکه حمل می کنند. به راستی در آن نشانه ای هست اگر شما خدا باور باشید.

در این آیه شریفه که در رابطه با حضرت طالوت نازل شده، به تابوتی اشاره می شود. این تابوت دارای چند ویژگی است که خداوند آن ها را بیان می دارد: نشانه ای از حکومت و پادشاهی حضرت طالوت می باشد؛ آرامش و سکونتی از جانب خداوند برای بنی اسرائیل در آن بوده؛ ملائکه الهی آن را حمل می کردند. محتوای تابوت و آنچه که باعث اهمیت آن می شده، بر اساس آیه شریفه و روایات موجود در این زمینه، عبارت بوده از: الواح تورات، عصای حضرت موسی، لباس و نعلین آن حضرت (حسینی: ۱: ۲۲۴). (قمی: ۸۱).

اما آنچه که برای ما اهمیت دارد این است که این تابوت که معروف به تابوت عهد می باشد، در بین بنی اسرائیل، دارای یک نوع قداست و تمثیلی از قدرت الهی بوده است. هنگام که آنها برای جنگ در برابر دشمنان می رفتند این تابوت را با خود حمل می کردند و معتقد بودند که بر اساس وجود آن تابوت به پیروزی و موفقیت رسیده اند. (حسینی: همان). خداوند بزرگ در وصف این تابوت به صراحت بیان می دارد که این تابوت مایه آرامش و سکونت بنی اسرائیل بوده است. اما بعد از مدتی به علت بی توجه و غرور بنی اسرائیل و استخفاف تابوت خداوند آن را مرتفع نموده و در زمان طالوت به عنوان نشانه ای از حکومت و پادشاهی او دوباره بر بنی اسرائیل فرستاده است.

از همینجا می توان گفت آنچه در مسأله تابوت گردانی اهمیت دارد و مورد تایید قرآن قرار می گیرد جنبه ای تمثیلی، و نماد قرار گرفتن آن، از قدرت الهی است. تابوت به نفسه ارزشی معنوی و الهی ندارد، اما اگر آن را تمثیلی از قدرت الهی و نشانه از شجاعت و قهرمانی اولیاء الهی بدانیم و در راستای گرامی داشت بزرگان و شهدای دین قرار بگیرد، بر خلاف آیین اسلام و دستورات قرآن نخواهد بود. تابوتی که بنی اسرائیل آن را حمل می کردند و نماد از قدرت الهی می دانستند مشتمل بر لباس، عصا و الواح تورات بوده است، اگر این موارد می تواند به عنوان تمثیلی از سکونت و قدرت الهی قرار بگیرد، بنابر این نماد قبور اولیاء و ویژگی شخصیتی آن ها از قبیل شجاعت، قهرمانی، فداکاری، ایثار، نابودی ظالم و... نیز می تواند تمثیلی از قداست و جنبه از نمایش قدرت الهی قرار بگیرد. حال اگر کسی تمثیلی از صحنه ای کربلا، یا نماد دستان بریده ای حضرت ابالفصل العباس (ع) یا نماد قبر امام حسین (ع) را با استفاده از وسایل مختلف بسازد و آن را تمثیلی از فداکاری آنها در راه الهی قرار بدهد، بر خلاف فرهنگ قرآن نخواهد بود. آنچه که ما امروزه در اندونزی شاهد آن هستیم، تابوت گردانی به عنوان تمثیلی از قبر امام حسین (ع) می باشد. تابوت گردانی نماد از تابوت امام حسین (ع) و تمثیلی از براق^۱ است گویا براق آن را با خود حمل می کند و به سمت آسمان ها می برد.

بنابر این در پاسخ سؤال فوق باید گفت: با توجه به مفهوم و معنای تابوت گردانی که نمایش از قدرت قدسی الهی و نمادی از شجاعت، فداکاری و ایثار می باشد و آن را نماد تابوت یکی از اولیاء الهی قرار می دهند که در واقع تشیع نمادین و بزرگداشت ایثار و فداکاری ولی خدا به شمار می رود، می تواند در راستای شریعت و مطابق با آموزه ها و فرهنگ قرآن باشد.

اقای قرائتی در تفسیر نور می گویند: «گر صندوقی که با بدن موسی و الواح تورات تماس داشته، مقدس و آرام بخش است، پس مقدس شمردن صندوقی که بر روی قبر اولیای الهی است، خلاف قرآن نیست» (قرائتی: ۱۳۸۳: ۱: ۳۸۷).

۱. بوراق: در فرهنگ اندونزی، حیوانی شبیه به اسب با چهره انسانی است.

تابوت گردانی و منشأ تاریخی آن

تابوت گردانی یک مراسم مذهبی رایج در بین شیعیان جهان است که به مناسبت های مذهبی در ایام شهادت ائمه معصومین (ع) مخصوصا در ماه محرم و در دهه عاشورا در برخی کشور های جهان از جمله ایران ، پاکستان، هندوستان، اندونزی و جزایر کارائیب انجام می شود. در عراق در ۲۱ رمضان به مناسبت شهادت امام علی (ع) و در ۲۵ رجب به مناسبت شهادت امام موسی کاظم (ع)، تابوتی به قصد تشیع آن دو امام بزرگوار بر گراز می شود.

تابوت گردانی به معنای حمل و گرداندن تابوت واره های تمثیلی به قصد تشیع نمادین پیکره شهیدان کربلا در آیین های عزاداری عاشورایی، برگرفته از مراسم های نمایشی کهن است که بنا بر گزارش هایی، دست کم از قرن پنجم قمری وارد عزاداری شیعیان نیز شده است. در عزاداری امام حسین (علیه السلام) تابوتی در دسته های سوگواری حمل می شود که نماد شهیدان کربلا است.

اما اینکه منشأ تابوت گردانی چیست؟ باید گفت مراسم تابوت گردانی در میان ملت های مختلف رواج داشته است و امروزه بیشتر در بین شیعیان و مراسم مذهبی آنها برگزار می شود. به اعتقاد برخی نویسندگان این مراسم از گذشته های دور در برخی جوامع بشری برگزار و در موارد مختلف از جمله در آیین عزاداری استفاده می شده است. به موارد ذیل توجه کنید:

۱: شاید قدیمی ترین تعبیر از تابوت گردانی ، آیه شریفه ای قرآن کریم باشد که به صراحت به تابوت عهد می پردازد و می گوید: وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّكُم إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ (بقره : ۲۴۸) و پیامبر شان به آنها گفت: همانا نشانه پادشاهی او تابوتی ست که سوی شما می آید، در آن سکینه پروردگار تان و اشیاء باقی مانده از آل موسی و آل هارون است، آن تابوت را ملائکه حمل می کنند. به راستی در آن نشانه ای هست اگر شما خدا باور باشید.

هر چند این آیه، از لحاظ منشأ و ریشه ای ارتباط چندانی به بحث تابوت گردانی معاصر ندارد و نمی توان بین آنها پیوند و ارتباطی ایجاد کرد، زیرا تابوت عهد که از جانب

خداوند برای حضرت طالوت و پیروانش برگردانده شد، همان گهواره ای بود که مادر حضرت موسی، فرزندش را آن گذاشت و به رود نیل انداخت و در قصر فرعون بود تا اینکه بعدها حضرت موسی الواح تورات، عصا، و لباس و نعلین خود را در آن قرار داد و آن را به جانشینش سپرد (حسینی: ۱۳۶۳: ۱؛ ۴۴۲). اما به لحاظ عقیدتی و دینی و فلسفه ای تابوت گردانی می توان بین آنها ارتباط برقرار کرد و به این نتیجه رسید که تابوت گردانی اگر در راستای تعظیم شعائر الهی قرار بگیرد با فرهنگ و آموزه های قرآنی در تضاد نیست.

۲: هم چنان در روزگاران قدیم و سده های نخستین اسلام، در آیین یاد بود سالمرگ سیاوش، اسطوره ایرانی، تابوتی شبیه به پیکر او را در محملی می نهادند و سوگواران سینه زنان و گریه کنند همراه با نوحه خوانی به حرکت می افتادند و در شهر می گردانیدند (بلو کباشی: ۱۳۷۸). امروزه نیز مراسم تابوت و نخل گردانی، در ایران و دیگر شهرهای شیعه نشین جهان از جمله در هندوستان، جزایر کارائیب، عراق و اندونزی به یاد واقعه عظیم عاشورا برگزار می گردد.

۳: در کتاب المسالک و ممالک اصطخری، اشاره به تابوتی شده است که مردم شوش در هنگام خشک سالی آن را برای طلب باران با خود حمل می کردند. (اصطخری: بی تا: ۹۲) این تابوت بنابر برخی گزارش ها مربوط به مومیایی حضرت دانیال نبی (ع) بوده است و بنابر دستور خلیفه وقت در عمق رودخانه دفن می شود.

۴: شهرستانی در کتاب ملل و نحل، به یک کرسی اشاره می کند که در نزد مختار ثقفی بوده و از جایگاه ویژه ای برخوردار بوده است. در این که اصل این کرسی چه بوده و آیا انتساب آن به حضرت امیر (ع) درست هست یا خیر، کاری نداریم، اما این مطلب به دست آید که مختار این کرسی را به صورت تابوت درست کرده و آن را با پارچه و دیباچ های مختلف مزین نموده و در جنگ ها با خود حمل می کردند. (شهرستانی: ۱۳۶۴: ۱؛ ۱۷۱). مختار به لشکریانش این گونه می گفته است: **(قاتلوا و لکم الظفر و النصره، و هذا الكرسي محله فيكم محل التابوت في بني إسرائيل)**؛ (شهرستانی: همان: ۱۷۲)؛ بجنگید و همانا غلبه و پیروزی با شماست، و جایگاه این کرسی در بین شما همانند تابوت در بین بنی اسرائیل است.

منشأ تاریخی و فرهنگی تابوت گردانی در اندونزی

ریشه های دقیق این مراسم به طور کامل مشخص نیست، اما برخی معتقدند که این سنت از ترکیب باورهای محلی و تأثیرات فرهنگی خارجی، به ویژه از هند، شکل گرفته است. استفاده از تابوت در این مراسم، نمادی از شهادت و سوگواری است و به نوعی تداعی کننده تابوت امام حسین (ع) است.

به نظر می رسد آنچه که امروزه در اندونزی در ماه محرم و در دهه عاشورا مرسوم هست، توسط سربازان مسلمان هندی به این جزایر وارد شده است و تقلیدی جا مانده از همان سربازان می باشد (ربانی: ۱۳۷۸)

برخی نیز معتقد هستند که آیین تابوت گردانی و انداختن آن در آب برگرفته از آیین های هندو در هندوستان می باشد (شوشتی: ۱۳۶۳: ۱: ۴۳۴)

مستندات قرآنی و روایی مراسم تابوت گردانی

تابوت گردانی دارای سابقه طولانی و در بین ملت های مختلف مرسوم بوده. از گذشته های دور به مناسبت گرامی داشت یاد و خاطره بزرگان دینی به اجرا در می آمده. سئوالی که در اینجا مطرح می شود این است آیا از لحاظ دینی و بر اساس اعتقادات اسلامی، تابوت گردانی جایز است و بر خلاف آموزه های اسلام نمی باشد؟

در ابتدا باید به صورت صریح گفت: آنچه جزء شعائر الهی و صبغه دینی داشته باشد و از طرف دیگر شئونات و موازین دینی در آن رعایت شود، کاملاً جایز و دارای اجر و پاداش نیز می باشد. از آنجای که تابوت گردانی در راستای گرامی داشت ائمه معصومین (ع) و بزرگان دینی می باشد و هم چنان یاد و خاطره شهدای کربلا و ایثار و فداکاری آنها را نشان می دهد، جزء شعائر الهی است و جایز می باشد.

در طرف مقابل، اموری که در راستا و اهداف غیر الهی قرار بگیرد و لو اینکه از منشأ دین باشد، جایز نیست و بر خلاف آموزه ها و اعتقادات دینی می باشد کما اینکه نماز خواندن یکی از واجبات و بر هر

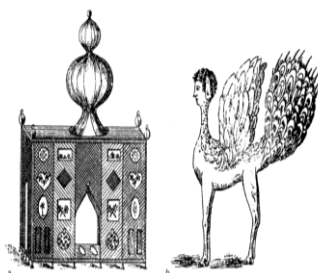

Figure 4.2a and b. Taboot or tazee and boaraq. Models of parts of a complete "Taboot or tazee" from the Deccan in early nineteenth-century India (Shurreef and Herklotz 1832) 1895, plate 11. The goblet-shaped funeral bier resting on a square tomb is placed on top of the burak and carried in procession to the sea on the tenth of Muharram.

فرد مسلم لازم است، اما اگر در جهت ریا باشد یا بر خلاف دستورات اسلامی صورت بگیرد مثلاً نماز صبح چهار رکعت خوانده شود، نه تنها جایز نیست بلکه بدعت و حرام نیز می باشد.

خداوند بزرگ در قرآن کریم می فرماید: **وَمَنْ يَعِظْ شُعَائِرَ اللَّهِ فَانْهَ مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ** (حج، ۳۲) (هرکس شعائر الهی را بزرگ دارد و احترام کند، این کار از تقوای دلهاست).

در مورد اینکه شعائر الهی چیست، و مراد و مقصود آیه چه می باشد، مفسرین و علماء چندین نظریه را بیان کرده اند: ۱- مراد حدود الهی و اوامر و نواهی سبحانه است. ۲- مراد مناسک حج است. ۳- مراد صفا و مروه و هدی و غیره است. ۴- علامات منصوبه بین حل و حرم. ۵- مراد جمیع شعائر دین اسلام و احکام و حدود آنست (حسینی، ۱۳۶۳: ۹: ۵۱). اما آنچه در تعبیر اکثر مفسرین دیده می شود (طبرسی) و اکثراً به آن، اذعان کرده اند، این است که شعائر شامل همه آیین های الهی و آموزه های دینی می شود.

در تفسیر نمونه آمده است: «**شُعَائِرُ اللَّهِ**» به معنی «نشانه های پروردگار» است که شامل سر فصلهای آئین الهی و برنامه های کلی و آنچه در نخستین برخورد با این آیین چشمگیر است و از جمله مناسک حج می باشد که انسان را به یاد خدا می اندازد. کوتاه سخن این که تمام آنچه در برنامه های دینی وارد شده و انسان را به یاد خدا و عظمت آئین او می اندازد شعائر الهی است و بزرگداشت آن نشانه تقوای دلهاست.

۱: تابوت گردانی، مطابق با شعائر الهی

از آنجای که اصل عزاداری و گریه و ماتم در عزای اهل بیت (ع) ثواب وافر دارد و کسی منکر آن نیست، بنابر این هر عملی ارزشمند که بتواند یادآور غم و اندوه اهل بیت (ع) باشد و یاد و خاطره شهداء و مقاومت و ایثار آنها، زنده نگهدارد، دارای اجر و پاداش و جزء شعائر الهی بحساب خواهد آمد.

از آنجای که هر عملی در طول دوره های مختلف دچار تغییر و تحول می شود و به مرور زمان، بر اساس فرهنگ و رسوم محلی، در آمیختگی های در آن صورت می گیرد، موضوع تابوت گردانی از این امر مستثنا نیست. در اندونزی مراسم دهه عاشورا در شهر

های مختلف برگزار و به روش های محلی اجرا می شود که بر اساس شهر ها و جزایر متعدد، طبیعتا روش های گرامیداشت یاد و خاطره شهداء کربلا نیز متفاوت می باشد، کما اینکه ما شاهد برگزاری مراسم دهه عاشورا به صورت های مختلف در جای جای گیتی هستیم. در برخی شهر و جوامع مراسم عزاداری و گرامیداشت به صورت دسته های سینه زنی و زنجیر زنی، در برخی شهر ها به صورت تعزیه و داستان سرایی، در برخی شهر های دسته های به صورت نوحه خوانی همراه با طبل و نی و نوعی موسیقی با استفاده از ابزارهای مختلف، برگزار می شود.

اگر مراسم تابوت گردانی که نماد و تمثیلی از واقعه شهادت شهداء کربلا و زنده نگهداشتن یاد و خاطره آنهاست، باعث هدایت شود و بتواند جامعه را به سمت اهداف و برنامه های دینی هدایت کند و باعث تشویق جامعه مخصوصا جوانان به سمت مسایل دینی و عبادی شود، در راستای شعائر الهی قرار خواهد داشت و با اصول و قواعد شریعت اسلام هماهنگ خواهد بود.

به طور خلاصه، فرهنگ عزاداری در کشور های مختلف به صورت های متفاوت برگزار می شود و تنها نقطه اشتراک آنها، گرامیداشت و زنده نگهداشتن یاد و خاطره شهداء کربلا و یاد آوری غم و اندوه خاندان اهل بیت پیامبر (ص) می باشد. از نگاه هر جامعه آنچه را که عرف و فرهنگ محلی آنها می پذیرد و با گذشته و ذایقه ای مردم و فرهنگ ملی و محلی آن سامان سازگاری دارد، مورد قبول و پذیرش است و اعمال و رفتار دیگران را که بر خلاف فرهنگ رایج و موجود در بین خود شان است نادرست و بر خلاف برخی شئونات می داند تا جای که این مسأله باعث اختلاف ها و کشمکش های نیز می شود، مثلاً قمه زنی که نوعی از عزاداری در نزد عده ای بحساب می آید، در نزد برخی دیگر حرام و باعث وهن مذهب می شود و جایز نمی داند.

اما اینکه کدام یکی درست و مطابق با دستورات و آموزه های دینی می باشد و کدام یکی نادرست و غیر شرعی می باشد، محل بحث و تحقیق فراوان دارد و نمی توان به مصداق و موضوع خاص اشاره کرد. اما به صورت کلی باید گفت: احکام الهی در مقام صدور و بیان به صورت قواعد کلی و دستورات عام می باشد و برای تعیین مصداق و روش اجرا باید به کارشناسان دین و اولیاء الهی مراجعه کنیم و با توجه به علم که دارند مصادیق

و روش های اجرا احکام الهی را بیان می کند، مثلاً در رابطه با اقامه نماز و تعداد رکعات آن، اگر دقت کنیم، به خوبی متوجه خواهیم شد که در قرآن کریم به صورت مکرر و با تاکید فراوان به مسأله نماز پرداخته شده است اما در رابطه با تعداد رکعات و روش اجرای آن ذکری به میان نیامده است. لذا پیامبر بزرگوار اسلام جزئیات آن را تشریح و برای مسلمانان بیان کرده است.

در موضوع عزاداری و اقامه عزا برای بزرگان و اولیاء الهی و گرامیداشت مقام شهداء، و اینکه چگونه باید گرامی داشت و یاد خاطره آنها را زنده نگهداشت، به صورت کلی در آیات و روایات اسلامی مطرح شده است اما اینکه مراسم عزا به چه صورت باشد و مصداق و روش معین برای آن بیان شده باشد به جزء در موارد اندک و آنچه از سیره رفتاری ائمه معصومین (ع) بدست می آید، چیزی دیگری نداریم. از باب مثال برای اقامه عزا در ایام شهادت اباعبدالله الحسین (ع) و اشک ریختن برای آن حضرت و برگزاری مجالس عزا، از طرف معصومین (ع)، سفارش های فراوان در روایات های معتبر و کتب حدیثی موجود است. اما برگزاری مجالس به صورت امروزی و برپایی دسته های عزاداری به روش رایج در کشور های مختلف را نمی توان به همین صورت در روایات و سیره معصومین (ع) یافت. آنچه که مورد تأیید است اصل عزاداری و برگزاری مراسم و گرامیداشت دهه عاشورا و اقامه عزا جهت یاد بود غم و اندوه اهل بیت (ع) می باشد. بنابر این در رابطه با مصداق عزاداری و روش برگزاری مراسم باید به عرف و فرهنگ های محلی هر جامعه مراجعه کرد آن چه را که در بین آنها مرسوم و ضدیت با آموزه های دینی ندارد، به عنوان مراسم گرامی داشت و اقامه عزا پذیرفت.

در موضوع تابوت گردانی در کشور اندونزی و نحوه اقامه عزا، باید به فرهنگ ملی و محلی آن سامان نگرست و دید آیا این مراسم تا چه حدودی با موازین دینی و شعائر الهی نزدیک است و آیا ضدیت با اصول دین و عقاید اسلامی دارد یا خیر.

به صورت کلی باید گفت اصل مراسم تابوت گردانی و روش اجرای آن، تا جای که مطابق با مقام و منزلت و شأن اهل بیت (ع) باشد و عرف آن جامعه بپذیرد و با اصول و قواعد دین مخالف نباشد، می تواند مطابق شعائر الهی باشد و دارای اجر و ثواب است اما اگر این مراسم در کشور اندونزی یا هر جامعه دیگر همراه با لهو و لعب باشد و در آن به

امور غیر دینی پرداخته شود واز سبک و سیاق و اهداف اصلی خود که همان اقامه عزا و گرامیداشت شهداء کربلا است خارج شود، مطمئناً مورد قبول نیست و مطابق با شعائر الهی نیست.

بنابر این باید نسبت به مراسم تابوت گردانی در اندونزی به جامعه و عرف محلی و ملی کشور اندونزی دقت کنیم و ببینیم از نگاه جامعه و مردم اندونزی، وبا توجه به باورهای دینی آنها، آیا مراسم تابوت گردانی می تواند آنها را به یاد واقعه عظیم عاشورا بیاندازد؟ آیا این مراسم جهت یاد آوری غم و اندوه خاندان اهل بیت(ع) برگزار می شود یا از اهداف اصلی خود خارج شده و در مسیر دیگری قرار گرفته است؟

تا جایی که شواهد تاریخی نشان می دهد مراسم تابوت گردانی در کشور اندونزی، در آغاز امر و در مراحل پیدایش خود، جهت گرامیداشت مقام شهداء کربلا بوده، شیعیان اندونزی در جزایر مختلف این مراسم را برگزار و به نوعی تداعی کننده واقعه عاشورا و بیان مصیبت ها و نمادی از شجاعت و قهرمانی شهداء کربلا بوده است. اما گویا امروزه با توجه به تحولات و تغییرات که به وجود آمده، این مراسم رنگ و بویی خودش را از دست می دهد و آرام آرام از اهداف اولیه خود خارج و بیشتر شبیه به یک مراسم ملی محض می شود. بنابر این بر علما و متدین لازم است که هرچه زودتر به این امر توجه کنند و با برنامه و هدف گذاری نسبت به مراسم تابوت گردانی در اندونزی، آن را حفظ کنند و نگذارند اجانب و فرهنگ غربی و استعماری باعث انحراف این حرکت عظیم شود و یک فرهنگی دینی را تبدیل به یک فرهنگ ضد دینی کنند.

۲: تابوت گردانی؛ مودت فی القربی

خداوند تبارک و تعالی، خطاب به پیامبر بزرگوار اسلام می گوید: «**قُلْ لَا اسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ اجْرًا** **اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِی الْقَرْبٰی**» بگو ای پیامبر(ص) مزد رسالت و پیامبری از شما نمی خواهم، مگر مودت و محبت و عشق به اهل بیت(ع) را. خداوند، مودت و محبت به خاندان و اهل بیت پیامبر(ص) را بر همه مسلمانان واجب و لازم دانسته است و این مودت را مزد رسالت قرار داده، اگر کسی بخواهد حق زحمات طاقت فرسای پیامبر(ص) بجای بیاورد باید عشق به اهل بیت آن حضرت داشته باشد. شیعیان اندونزی با گرامیداشت دهه عاشورا و برگزاری مراسم تابوت عشق و محبت شان را به اهل بیت (ع) نشان می دهند و ابراز محبت می نمایند.

انگیزه ای شیعیان اندونزی از برگزاری مراسم تابوت که نمادی از تابوت امام حسین (ع) و نشانی از شجاعت و قهرمانی شهداء کربلا، و زنده نگهداشتن یاد و خاطره آنهاست، در واقع نمایش مودت و محبت شان به اهل بیت پیامبر (ص) می باشد.

۳: تابوت گردانی و هدایت جامعه

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ (سجده: ۲۴) (و از آنها امامان و پیشوایانی برگزیدیم که به فرمان ما مردم را هدایت می کردند، به خاطر این که شکیبایی نموده و به آیات ما یقین داشتند).

این نکته را همواره باید به خاطر داشته باشیم که اعمال و رفتار انسان، کردار و منش انسان، اگر او را به یاد خدا بیندازد و در صراط مستقیم الهی قرار بدهد، همسو و هماهنگ با آموزه های دینی خواهد بود. حال تابوت گردانی شیعیان که نمادی از تابوت امام حسین (ع) می باشد و باعث هدایت جامعه شود و بتواند دلها را به سمت خدا و اهل بیت (ع) هدایت کند، مطمئناً دارای اجز و پاداش و بدور از اشکال و عیب خواهد بود.

۴: تابوت گردانی و گریه بر امام حسین و شهداء کربلا (ع)

گریه بر امام حسین (ع) دارای اجر ثواب فراوان است که در روایات معصومین به کثرت بیان شده است. امام سجاد (ع) در طول حیات خویش بر پدر بزرگوار شان گریه کردند. هرگاه طعام می خوردند یا آب می نوشیدن گریه می کردند. شیخ صدوق روایتی را در کتاب خصال را ذکر می کند که یکی از اطرافیان امام از ایشان پرسیدند آیا زمان آن فرانسیده است که دیگر گریه نکنید؟

امام سجاد (ع) با توجه به آیه شریفه: «وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسَفَى عَلَى يُوسُفَ وَابْنِ عِيسَى مِنَ الْحُزَنِ فَهَوَ كَظِيمٌ» (یوسف، ۸۴)

و از آنان روی گردانید و گفت: «ای دریغ بر یوسف، و در حالی که اندوه خود را فرو می خورد، چشمانش از اندوه سپید شد.»

این گونه استدلال می کنند و در جواب می فرمایند: وای بر تو! یعقوب پیامبر، دوازده پسر داشت که خدا یکی از آنها را از او پنهان کرد؛ ولی چشمانش از کثرت گریه بر یوسف، سفید گردید و موهایش از اندوه، سفید شد و کمرش از غم خمید، در حالی که

پسرش زنده بود. من، پدر و برادر و عمو و هفده تن از خانواده ام را دیدم که در اطرافم کشته شدند. چگونه اندوهم پایان پذیرد. (شیخ صدوق: ۱۳۶۲: ۲: ۵۱۸)

اگر مراسم تابوت گردانی شیعیان اندونزی یا هر جامعه دیگر، ما را به یاد مصیبت نور چشمان پیامبر (ص) امام حسین (ع) بیاندازد و غم اندوه را بر دلها بیاورد و ظلم ستم های را که در حق آنها روداشته اند بر ملا کند، مطمئناً مطابق با آموزه های دینی و شعائر الهی می باشد.

امام رضا ع فرمودند: یا بن شیب، إن كنت باکیا لشیء، فابک للحسین بن علی بن أبی طالب (علیه السلام)، فإنه ذبح کما یذبح الکبش، وقتل معه من أهل بیده ثمانیة عشر رجلا ما لهم فی الارض شبیه. (شیخ صدوق: بی تا: ۱۹۲)

(اگر خواستی بر کسی گریه کنی، برای حسین بن علی (علیه السلام) گریه کن چرا که او را مانند گوسفند ذبح کردند، هجده تن از اهل بیت او را نیز که در روی زمین شبیه آنان نبود همراهش به شهادت رساندند).

مراسم عزاداری به هر نحوی که باشد اگر بتواند اشک را جاری کند و گریه برای امام حسین بوجود بیاورد و دلها را متوجه آن حضرت کند، جزء شعائر الهی به حساب آمده و دارای اجر و پاداش می باشد.

۵: تابوت گردانی نماد از حزن و اندوه

امام علی (ع) فرمودند: إن الله تبارک وتعالی اطلع إلى الارض فاخترنا، واختر لنا شیعة ینصروننا، و یفرحون لفرحنا، و یحزنون لحزننا و یدلون أموالهم وأنفسهم فینا، اولئک منا و اینا (مجلسی: ۴۴: ۲۸۷) (خداوند متعال ما را از میان بندگان خویش برگزید و برای ما پیروانی انتخاب نمود که همواره در شادی و غم ما شریک اند و با مال و جانشان به یاری ما می شتابند، آنان از مایند و به سوی ما خواهند آمد).

بر اساس گفته ای امام علی (ع) شیعیان و پیروان اهل بیت (ع) کسانی هستند که در ایام فرح و شادی اهل شاد و در هنگام حزن و اندوه آنان، محزون و اندوهگین هستند، اگر دسته های عزاداری و تابوت گردانی بتواند در ایام و حزن و اندوه اهل بیت، غم و اندوه شیعیان را نشان بدهد و نماد تشییع قبور اهل بیت (ع) واقع شود، مطمئناً، جزء شعائر الهی ست و با آموزه های قرآنی و فرهنگ دینی سازگاری دارد.

شیعیان و ملت مسلمان اندونزی، جوانان و شیفتگان اهل بیت(ع) در ماه محرم و بخصوص در دهه محرم و روز عاشورا، با برپایی مراسم تابوت گردانی، و گرامیداشت ایام عزاداری شهداء کربلا، خود شان را در غم و اندوه اهلیت(ع) شریک می دارند و از این طریق ابراز حزن و اندوه می کنند.

نتایج و یک پیشنهاد

شیعه در اندونزی سابقه درخشان و طولانی دارد و از اوایل قرن سوم، با ورود تجار و مبلغین شیعی و مسلمان وارد این مجموع الجزایر شده است.

مراسم تابوت گردانی، قبل از اسلام و بین ایرانیان و بنی اسرائیل رواج داشته است. لذا دارای پیشینه و سابقه طولانی می باشد. در ایران به مناسبت سالمرگ سیاوش تابوت های را حمل می کردند.

امروزه تابوت گردانی در بین شیعیان جهان به مناسبت گرامیداشت و برگزاری مراسم دهه عاشورا مرسوم یک نوع مراسم مذهبی مخصوص شیعیان به شمار می آید. در کشورهای مثل ایران، عراق، هندوستان، اندونزی و جزائر کارائیب برگزار می شود. تابوت گردانی نمیلی از تشیع نمادین شهداء کربلا و نمایش شجاعت، ایثار، قهرمانی و فداری آنها در راه الهی می باشد.

تابوت گردانی در اندونزی از طریق سربازان شیعی هندی وارد این کشور شده و امروزه به عنوان یک مراسم ملی در ایام محرم و در روز عاشورا به مناسبت گرامیداشت ایام شهادت شهداء کربلا برگزار می شود.

این مراسم در ابتدا، مراسم مذهبی صرف بوده اما به مرور زمان از ماهیت اصلی خازج و با آمیختگی های ملی و محلی به صورت یک فرهنگ و جشن محلی به شمار می رود که مسلمانان اعم از شیعه و سنی در آن شرکت می کنند.

مراسم تابوت گردانی، بنفسه و با توجه ابه اصل ماهیت آن که جهت تعظیم شعائر الهی و برای زنده نگهداشتن یاد و خاطره شهداء کربلا و هم چنان به جهت ابراز غم و اندوه در سوگ شهداء کربلا می باشد، مخالف با آموزه های اسلامی و فرهنگ دینی نیست.

اما آنچه که امروزه در اندونزی اجراء می شود از ماهیت اصلی خود خارج شده و بیشتر

به صورت یک جشن ملی به حساب می آید و توجه کمتری به ماهیت اصلی آن می شود.

پیشنهاد

شیعیان در هر نقطه ای از عالم که باشد، عاشورا و گرامیداشت ایام شهادت اباعبدالله الحسین (ع) نیز جزء برنامه ها و عقاید شان خواهد بود. با توجه به گستره ای جهان تشیع و تشط جعفریایی و به جهت حفظ آیین عزاداری عاشورا، ارائه برنامه های منسجم و دارای استحکام و پایه های دینی از طرف علماء و مراکز دینی شیعی به صورت گسترده به زبان ها مختلف لازم و ضروری است. در موضوع مراسم تابوت گردانی در کشور اندونزی باید توجه ویژه و اهتمام والا صورت بگیرد، زیرا این مراسم و ماهیت آن در خطر بزرگ است و اگر به آن توجه نشود این فرهنگ ارزشی-مذهبی و دینی به یک فرهنگ ضد ارزشی و دینی تبدیل خواهد شد.

شاید هنوز زود باشد و بتوان جلو ورود عناصر نامطلوب را گرفت و این آیین با شکوه را در جهت گرامیداشت شهادت شهداء کربلاء حفظ کرد. امیدوارم به این امور توجه شود.

منابع و مآخذ

۱. قرآن کریم.
۲. اسمیت، دیتوس، سرزمین و مردم اندونزی، پرویز داریوش، بنگاه ترجمه و نشر کتاب ۱۳۵۰.
- تهران
۳. نوثر، دلیر، نهضت های نوین اسلامی در اندونزی، ایرج رزاقی، محمد مهدی حیدر پور، انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۷۰، مشهد.
۴. درخشه، جلال، مرتضوی امامی زواره، سید علی، پژوهشی درباره شیعیان اندونزی، فصلنامه علمی - پژوهشی شیعه شناسی، سال هشتم شماره ۳۲، زمستان ۱۳۸۹.
۵. گلی زواره، غلامرضا، سرزمین اسلام، شناخت کشور های اسلامی، چ چهارم، ۱۳۹۰ مؤسسه بوستان کتاب، قم.
۶. هوکر، ام. بی، اسلام در جنوب شرقی آسیا، ترجمه، محمد مهدی حیدر پور، انتشارات آستان قدس رضوی، مشهد ۱۳۷۱.
۷. ربانی، محمد علی حضور تاریخی فرهنگ شیعه در اندونزی، (۱۳۷۶) مجله چشم انداز، سال ۱،

۸. ربانی، محمد علی، آیین های محرم و نقش تاریخی شیعه در اندونزی، مجله: کیهان فرهنگی فروردین و اردیبهشت ۱۳۷۸ شماره ۱۵۱.

۹. موحد، محمد علی، سفرنامه ابن بطوطه، چاپ ششم، سپهرنقش، تهران ۱۳۷۶.

۱۰. نوری، حسین، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، مؤسسه آل البيت (ع)، ۱۴۰۸ ق، قم.

۱۱. بلوکباشی، علی، تابوت گردانی نمایش تمثیلی از قدرت قدسی خداوندی، نشر دانش زمستان ۱۳۷۸ شماره ۹۴.

۱۲. حسینی شاه عبدالعظیمی، حسین، تفسیر اثنی عشری، انتشارات میقات، ۱۳۶۳ ش، تهران.

۱۳. اصطخری، ابو اسحاق ابراهیم بن محمد، المسالک و الممالک، بی تا،

۱۴. تفسیر نور، محسن قرائتی، تهران: مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، ۱۳۸۳ ش، چاپ یازدهم

۱۵. شهرستانی، محمد بن عبدالکریم، الملل و النحل، شریف رضی، ۱۳۶۳، قم.

۱۶. شیرخانی، علی؛ اشراقی، مرتضی؛ تحلیلی از وضعیت شیعیان اندونزی؛ مجله جریان شناسی دینی معرفتی در عرصه بین الملل زمستان ۱۳۹۴ - شماره ۱۰.

۱۷. حسینی شاه عبدالعظیمی، حسین، تفسیر اثنی عشری، تهران: انتشارات میقات، ۱۳۶۳ ش، چاپ اول.

۱۸. شیرازی، ناصر مکارم، برگزیده تفسیر نمونه، تنظیم احمد علی بابایی، تهران: دارالکتب اسلامی، ۱۳۸۶ ش.

۱۹. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ۱۴۰۳ ه ق، بیروت، مؤسسه الوفاء، تحقیق: سید ابراهیم میانجی و بهبودی، چاپ سوم.

۲۰. شیخ صدوق، محمد بن علی، الامالی، بی تا، تحقیق: قسم الدراسات الاسلامیه، مؤسسه البعثه.

۲۱. شیخ صدوق، محمد بن علی، الخصال، جامعه مدرسین، ۱۳۶۲ ش، قم، تحقیق: غفاری، علی اکبر، چاپ اول.

۲۲. شوشتری، میر عبداللطیف خان، تحفه العالم و ذیل التحفه، ۱۳۶۳، تهران، طهوری، به اهتمام: ص موحد.

